

УДК 78.071.1(477):780.616.432

DOI:

Людомир Філоненко, доктор філософії, доцент, завідувач
кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
голова Дрогобицького осередку НТШ
(музикологічно-фольклористична комісія), член НСКУ
Соломія Бартків, студентка магістратури науково-навчального інституту музичного мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,
викладач Стебницької дитячої музичної школи

МУЗИКОЗНАВЧА І ФОРТЕПІАННА ТВОРЧІСТЬ АНТІНА РУДНИЦЬКОГО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена висвітленню творчої і дослідницької праці відомого українського композитора, музикознавця, диригента, педагога Антіна Рудницького. Здійснено спробу подати його життєпис, особливо діяльність в еміграції. Подається музично-естетичний аналіз окремих його фортепіанних творів, висвітлюється творча діяльність митця у галузі музикознавства і музичної публіцистики, зокрема його монографії, окремі статті й рецензії, які й сьогодні користуються великим попитом у музичних колах, серед дослідників, педагогів, представників інтелігенції.

Ключові слова: Антін Рудницький; музикознавчі праці; фортепіанна музика; українські народні мотиви; музична мова.

Лит. 9.

Ludomyr Filonenko, Doctor of Science (Philosophy), Associate Professor,
Head of the Musicology and Piano Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
Head of the Drohobych branch of the Scientific Society named after Taras Shevchenko
(Musicological and Folk Music Commission), Member of the National
Union of Local Historians of Ukraine
Solomiya Bartkiv, a Master's Student at Scientific and Educational Institute of Musical Art,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
Lecturer of the Stebnytsk Children's Music School

MUSICOLOGICAL AND PIANO CREATIVE WORK OF ANTIN RUDNYTSKYI IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN MUSICAL ART

The article is dedicated to highlighting the creative and research work of the famous Ukrainian composer, musicologist, conductor, teacher Antin Rudnytskyi (1902–1975). An attempt has been made to present his biography, especially his activities in emigration.

The creative activity of the artist in the field of musicology and music journalism is highlighted, in particular his monographs, articles and reviews, which are still of great demand in musical circles, among researchers, teachers, and representatives of the intelligentsia. In particular, the work of A. Rudnytskyi "Ukrainian music: a historical and critical overview" is distinguished by the abundance of factual and illustrative material, the breadth of its author's professional knowledge and has become a rich source of information about Ukrainian music, especially its modern music status for the middle of the 20th century in Ukraine and emigration.

The content of the book "About Music and Musicians" is revealed, which includes a lot of articles about Ukrainian music, obituaries, reflections, reviews, and articles about world music. The author supplemented them with moments of his personal experiences and memories related to these characters.

Since A. Rudnytskyi was a concert pianist, accordingly, his first works were piano pieces. The article presents a musical and aesthetic analysis of some of his piano works, closely related to the intonations of Ukrainian folk melodies – Sonatas, op. 10 on the themes of rifle songs, works from the cycle "27 piano works based on Ukrainian folk songs", "Two dances". Freshness and originality, mastery of compositional technique, deep expression, passionate drama and singing lyrics are inherent to A. Rudnytskyi's piano works.

Keywords: Antin Rudnytskyi; musicological works; piano music; Ukrainian folk motifs; musical language.

Постановка проблеми. Серед визначних особливе місце займає постать Антіна Рудницького – митців української діаспори, які ще в роки композитора, музикознавця, піаніста, диригента, Другої світової війни емігрували до США, музично-громадського діяча.

Мабуть, жоден з українських митців не зазнав такої нищівної критики, як А. Рудницький після публікації книжки “Українська музика: історично-критичний огляд” в Мюнхені 1963 р. Її критикували і в діаспорі (Д. Гординська-Каранович, В. Витвицький, З. Лисько, І. Соневицький та багато інших), і в Україні [5]. Ця огульна критика призвела до того, що і творчість композитора сприймалася неадекватно. Багатьох митців, музикознавців, культурологів, вихованих на старих традиціях перемишльської школи, дещо дратували модерністські спроби композитора-новатора. До прикладу, у статті “В обороні доброго імені нашої музичної традиції”, надрукованій у львівській газеті “Новий час” 21 березня 1934 р., Василь Барвінський також виступив з обвинуваченням А. Рудницького, який написав у польській газеті “Сигнали” статтю, яку Барвінський вважав брудним наклепом на українську класичну музику, як також і на творчість М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка та українських композиторів в Галичині. Стаття В. Барвінського блискуче затаврувала випад проти української класичної і сучасної музики [1]. Цей виступ тим більше був цікавим, що А. Рудницький з усіх українських композиторів тільки В. Барвінського вважав найкращим композитором.

Тим не менше, на відстані часу, сучасним музикознавцям доводиться переосмислювати творчість та музикознавчу спадщину цього оригінального митця, дати об’єктивну оцінку його зрілим композиціям, в яких він намагався поєднати кращі зразки українського мелосу з модерною композиторською технікою ХХ ст.

Аналіз основних досліджень і публікацій
Цікава спадщина українського композитора зі США Антіна Рудницького ще не вповні висвітлена в музикознавстві. Про його життєвий шлях та творчий доробок писали в діаспорі В. Витвицький, З. Лисько, І. Соневицький, В. Вергем, а в Україні – С. Людкевич, Д. Кузик, Б. Сюта, А. Мокренко, В. Туркевич та ін. Основні композиції Рудницького були опубліковані в нотних видавництвах Нью-Йорка, зокрема в Dimit Edition, протягом 40–80-х рр. ХХ ст.

Мета статті полягає у висвітленні музикознавчої праці відомого українського композитора, музикознавця, диригента, педагога Антіна Рудницького (1902–1975), а також особливостей його фортепіанної творчості.

Виклад основного матеріалу. Антін Рудницький народився 1902 р. в селі Луки, що на Самбірщині Львівської області. Навчався у Польській консерваторії у Львові у Вілема Курца

в класі фортепіано, а приватно студював курс гармонії у Василя Барвінського. Згодом навчався також у Берлінській музичній академії в німецьких композиторів Егона Петрі та Артура Шнабеля з фортепіано, у Франца Шреккера і Ферруччо Бузони з композиції, а в Юліуса Прювера з диригування. Мистецьке середовище Берліна мало величезне значення для формування його творчої індивідуальності. Будучи студентом, писав свої ранні композиторські твори (за деякі з них одержав першу нагороду) та публікував статті в журналах і газетах.

Повернувшись до України, Рудницький познайомився з діячами української радянської музичної культури М. Вериківським, П. Козицьким, Б. Лятошинським і на запрошення П. Козицького у 1927 р. став диригентом Харківського театру опери та балету, де працював до 1930 р. Тут здійснив багато цікавих постановок, заприятелював з видатними виконавцями і одружився. У 1930–32 рр. працював як диригент Київського театру опери та балету.

Вирушивши в кінці 1938 р. разом з дружиною у концертне турне до США і Канади, подружжя, повертаючись в Україну, запізнилося на корабель, таким чином залишившись у США й уникнувши тяжких репресій і поневірянь від більшовицької влади. Так доля закинула А. Рудницького в чужий світ, і він разом з дружиною – відомою співачкою Марією Сокіл, опинився в Америці як емігрант, живучи спочатку у Нью-Йорку, а потім у Нью-Джерсі. Подружжя виховало двох синів: Роман Рудницький (1942) – відомий піаніст, лауреат міжнародних конкурсів; Доріан Рудницький (1944) – знаний композитор і віолончеліст [9].

В Америці Антін Рудницький розгорнув інтенсивну мистецьку діяльність: брав активну участь в українському співочо-музичному житті, заснував власну музичну школу у Томс Рівері, диригував великим мішаним хором “Кобзар” та Українським Філармонійним оркестром у Філадельфії, став мистецьким керівником та головним диригентом Союзу Українських Професійних Хорів Америки (СУХА), членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка та Польського Наукового Інституту, виступав мистецьким керівником багатьох українських концертів, тривалий час викладав у Семінарії та Коледжі св. Василя в Стенфорді, працював професором Academy of Vocal Arts, музичної Консерваторії та Музичної Академії в Філадельфії, заснував музичну школу “Українські Музичні Курси”, був головою “Світового Об’єднання Українських Професійних Музик”, брав участь у підготовці матеріалів для Енциклопедії

Українознавства, написав чимало музикознавчих статей і монографій.

У 1969 р. А. Рудницький був нагороджений Золотою медаллю Френсіса Гопкінса, якої удостоювали відомих в Америці представників культури і мистецтва.

Музикознавча діяльність Антіна Рудницького різноманітна, цікава і в окремих працях суперечлива. Його монографія “Українська музика: історично-критичний огляд”, видана в Мюнхені 1963 р. [6], стала предметом багатьох дискусій та гострої полеміки як серед української діаспори, так і в Україні. Автори статей та рецензій не обминали позитивних сторін цієї праці, а саме: багатий фактологічний та ілюстративний матеріал, широку професійну обізнаність її автора, але передовсім звертали увагу на їхню думку, на негативних сторонах: Рудницького справедливо звинувачували у суб’єктивних твердженнях стосовно оцінки минулого української музики, значення окремих композиторів (композиторів-священників, навіть М. Лисенка) та їх творчості, ролі фольклору у сучасній композиторській практиці. Але, попри всі ці думки, варто сказати, що монографія А. Рудницького “Українська музика: історично-критичний огляд” стала багатим джерелом інформації про українську музику, особливо її сучасний для середини ХХ ст. стан в Україні та еміграції, а також про музик-виконавців, відомих про яких були на той час відсутні, а у цій праці їм присвячено великий розділ; ця книжка стала першим зібранням значної кількості імен сучасних українських музик та досягнених мистецьких успіхів в українському музичному житті.

Серед цікавих аналітичних статей А. Рудницького – розвідки про відомих виконавців “Роман Савицький, піаніст”, “Мої зустрічі з Марією Литвиненко-Вольгемут”, “Золотий голос (Пам’яті Михайла Голинського)”, “В пам’ять Ол. Кошиця”, про творчість українських композиторів – “Лисенко і його оперова творчість”, “3 нових видань (Василь Витвицький: Максим Березовський – життя і творчість)”, “Василь Барвінський”, “Важка втрата (3 приводу смерти композитора Пилипа Козицького)”, чимало розвідок на музичні теми про розвиток фортепіанної, скрипкової, хорової музики як в Україні, так і в діаспорі, актуальні статті “За нові твори в програмі концертів”, “Безглуздя “пролетарської” музики”.

Цікавою є книжка Рудницького “Про музику і музик”, видана в 1980 р. (Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто) [7], до якої й увійшло чимало згаданих статей. Автор сам відібрав до цього видання статті, рецензії й некрологи (чи то з

рукописів, чи праць, опублікованих у численних періодичних виданнях), які, на його думку, були актуальними і потрібними на той час. Як зазначив музикознавець В. Витвицький у вступній статті до книжки, вона вартісна “передусім своїм багатим фактичним матеріалом. З-поза її рядків пробивається всебічна, широка обізнаність автора з музичним мистецтвом різних діб і народів. Особливістю писань Антона Рудницького є те, що вони неортодоксійні, що в них багато яскравих, сміливих поглядів, які викликають дискусії і конфронтації. Інша їхня невід’ємна риса – це прямий, безпосередній виклад. Пишучи про знайомих собі композиторів чи музик – виконавців – а їх у нього було чимало – він постійно включав моменти своїх особистих переживань і спогадів, зв’язаних з даними постатями. Ця риса цінна з двох аспектів: згадані писання набрали вартости безпосереднього свідчення, з другого боку, їхній стиль куди цікавіший від сухого викладу фактів і дат” [2, 11].

Книжка містить також публікацію Ірини Райнер – Прощальне слово, виголошене над могилою композитора від хору “Кобзар”, а також короткий життєпис Рудницького. Крім цієї вступної частини, книжка структурно поділена на шість розділів: статті про українську музику, некрологи, роздуми про “пролетарську музику”, рецензії, статті про світову музику та листи.

Зі сторінок видання проступають життєві перипетії і творчі злети українських композиторів та виконавців, аналітичні і критичні думки автора про стан розвитку української і світової музики. Книжка стала знаковим явищем в українському музикознавстві й музично-публіцистичній літературі.

Велику увагу приділяв Антін Рудницький композиції. Його творчість охоплює різні жанри – це оперна, балетна, симфонічна музика, камерно-інструментальні твори, п’єси для фортепіано, солоспіви, музичне оформлення фільмів та театральних вистав. Твори митця були удостоєні перших премій у багатьох конкурсах та часто звучали у великих концертах в Україні та за її межами, а опера “Анна Ярославна” стала першою українською історичною діаспорною оперою.

Компонувати А. Рудницький почав від 15 років. Творчість композитора можна поділити на три періоди. Перший – музика до 1920 р. Музична мова ранніх його творів розвивалася під сильним впливом новітніх музичних течій, насамперед, модернізму. Це, значною мірою, було наслідком його знайомства з визначним композитором-новатором Белою Бартоком. Другий період творчості А. Рудницького – 20-ті – початок 30-х рр.

– позначений поворотом до більшої поміркованості у виборі засобів виразовості, спостерігається виразний нахил творчості до імпресіонізму та народності, хоча, будучи одним з найбільш послідовних модерністів, він дає взірці фольклоризму у своїх творах значно пізніше. У цей період Рудницький захоплюється атональністю, після чого починає виробляти власний стиль. Творчість композитора набирає рис експресіоністично-романтичного характеру.

Від середини 30-х рр. починається третій період у творчості композитора, позначений наближенням до національного напрямку в українській музиці. Він ступає на шлях новітнього музичного реалізму, якому залишався вірний до кінця творчого шляху, і пише в українському “модерно-реалістичному” стилі з виразними постромантичними рисами.

Першими композиторськими спробами А. Рудницького були твори для фортепіано, оскільки він був піаністом-концертантом, і цей інструмент був для нього дуже близьким. Для фортепіано Рудницький написав “Три прелюдії”, “Чотири мініатюри”, “Баладу” (ранній період, 1916–1920 рр.); “Дві мініатюри”, Варіації на тему “Ой, видно село”, тв. 5, Сонату на українські теми, тв. 10 (другий період творчості); “27 попури на українські народні пісні”, тв. 24 (1948), “Два концертні танці”, тв. 36, “Варіації на простеньку тему” (1963), “Сюїту”, тв. 40 (1965), “Фантазію”, тв. 42 (1966), Дивертисмент “Італійський щоденник”, тв. 42 (1965–1966), “Чотири концертні еподи на українські народні пісні”, тв. 44–“Прелюдія”, “Скерціно”, “Елегія”, “Токага” (1967) [3].

Соната, тв. 10 на теми стрілецьких пісень “Ой, видно село” та “Ой, та зажурились стрільці січові” має присвяту – моїй Марії (дружина Л. Рудницького). Твір написаний у тричастинній формі. Перша частина – Allegro non troppo (commodo). Основна її тема проходить кілька разів у верхньому голосі, на початку секвенційним низхідним мотивом (А), а далі – на тлі збагаченої гармонічної основи, дублюючись в октаву і ритмічно змінена (Б). Друга частина – Molto moderato (quasi andante) – тема з варіаціями. Тема досить проста, наспівна, з використанням перемінного розміру, характерного для народних пісень, написана у формі періоду (11 тактів). Після теми звучать п’ять варіацій, в яких вона змінюється ритмічно, інтонаційно, збагачується підголосками, насиченою гармонізацією, складними розмірами, часто проходить у середніх голосах. Третя частина – Allegro con fuoco – токатного характеру, з використанням блискучих пасажів та насичених акордів.

Цікавим фортепіанним твором є “Скерціно” із серії “Чотири концертні етуди на українські народні пісні”. Твір написаний на тему відомої щедрівки “Щедрик, щедрик”. У невеличкій мініатюрі (у формі періоду зі вступом і кодою) автор зумів показати все багатство та оригінальність цієї простенької щедрівки. В деяких моментах можна знайти спільні риси з відомою обробкою цього ж “Щедрика” М. Леонтовича: та ж тональність (g-moll), подібне голосоведення (хід нижнього голосу у вступі). Основна тема звучить протягом цілого твору, проходячи по чергово у різних голосах.

Варто зазначити, що у творчості композитора чимало творів, в основі яких мелодії українських народних пісень і танців, а також тематичні лінії, створені з використанням характерних рис зразків української музичної етнографії. Композитор уважав, що в інструментальній музиці чи у вокальній з інструментальним супроводом “мелодія народної пісні творить тільки матеріал для творчої думки композитора – очевидно, матеріал з деякими точно означеними первинями й вказівками, яких композитор мусить триматися, коли обрібка має бути добра, вірна й мистецька. У такій обрібці композитор має вільну руку зодягати народню мелодію, яку він опрацьовує, в спосіб, який він сам хоче, створивши кругом неї канву самостійного музичного твору, крізь яку, немов червона нитка, протягнена сама ж народня мелодія” [8, 41]. А. Рудницький писав, що творець музики, в основі якої лежить народна мелодія, може вільно трактувати твір – його форму, фактуру, навіть ритміку й мелодіку пісні, проте він наголошує, що “усе це оправдане тільки тоді, коли воно впливає із суті самої народної мелодії, коли воно нерозривно зв’язане не тільки з зовнішніми рисами і прикметами мелодії, але й з її внутрішнім характером і змістом” [8, 42]. Такими повновартісними і мистецькими є твори композитора.

Цікавим є фортепіанний цикл “Два танки” ор. 36, створений 1948 р., до якого ввійшли дві танцювальні п’єси концертного плану. “Чоловічий танок” – швидкий, енергійний твір, якому притаманні раптові зміни в темповому наростанні й зміні штрихів, що додає йому ще рис танцюжарту. “Гуцульський танок” – помірніший за настроєм, несе в собі колорит гуцульських танців – аркану і коломийки з властивими синкопами, пунктирним ритмічним малюнком, наявністю орнаментування мелодичної лінії. Фортепіанна фактура насичена яскравим акордово-октавним викладом, вона вимагає доброї технічної підготовки, свободи і віртуозності виконавця.

Народна пісня лягла в основу ще одного циклу А. Рудницького “27 популярних українських народних пісень”, серед яких вишукані п’єси з майстерною фортепіанною фактурою. Примітно, що композитор широко застосовує варіаційний і поліфонічний розвиток музичного матеріалу. Яскравістю, тонкістю голосоведення, довершеністю форми і майстерною обробкою фольклорних джерел вирізняються твори, побудовані на темах українських пісень: про кохання – “Розпрягайте хлопці коней”, “Тече річка невеличка”, літературного походження – “Стоїть гора високая”, шедрівок – “Щедрик” за обробкою М. Леонтовича, стрілецьких – “Іхав стрілець на війноньку”, родинно-побутових – “Ой пряду, пряду, спатоньки хочу” (“Пряля” за М. Леонтовичем), веснянок – “Вийди, вийди, Іванку”, коляд – “На небі зірка ясна засяла” та багатьох інших.

У майстерному обрамленні – то фігураційному, то акордово-октавному, то поліфонічному багатстві голосів, у плетиві традиційної та альтерованої гармонізації. Музичний критик Едвард В. Водсон у “The Evening Telegram” (Торонто, Канада) писав: “Твори Рудницького замінні своєю оригінальністю: кожний несподіваний ритмічний зворот чи мелодичний або гармонічний нюанс має характер спонтанності. Усе це – музика, яка кипить, повна емоції” [4, 21].

Висновки. Незважаючи на велику популярність Антіна Рудницького як композитора, музиколога і виконавця, про нього в українському музикознавстві ще не створено монографічного дослідження.

Прагнучи показати себе композитором-модерністом, все ж, варто сказати, що значна кількість інструментальних і камерно-інструментальних творів митця побудована на інтонаціях українських народних мелодій, аранжованих свого часу М. Леонтовичем, М. Лисенком та ін.

Усі твори Антіна Рудницького сповнені свіжості й оригінальності, відзначаються майстерністю композиційної техніки та глибокою експресією; їм властива пристрасна драматичність і співучість лірики, вони прекрасно поєднують у собі модерну музичну мову, її стиль та форму з українською тематикою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барвінський В. В обороні доброго імені нашої музичної традиції. *Новий час*. 1934. 21 березня.
2. Витвицький В. Антін Рудницький – музичний критик і музикознавець. *Рудницький А. Про музику і музик* / Наукове Товариство ім. Т. Шевченка.

Бібліотека Українознавства Ч. 39. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1980. 336 с.

3. Житкевич А. Його Великий і Болісний Світ Музики. *MIST-online*. 2011. 23 лют. URL: www.meest-online.com; <http://uk.wikipedia.org>.

4. Кузык Д. Антін Рудницький: Життя і творчість. *Овід*. 1961. № 2 (113). С. 20–23.

5. Проблеми музичної історіографії: Статті та рецензії Д. Гордінської-Каранович, І. Коваліва, З. Лиська, І. Соневицького з приводу появи книжки А. Рудницького “Українська музика”. Нью-Йорк, 1965. 55 с.

6. Рудницький А. Українська музика: Історично-критичний огляд. Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1963. 406 с.

7. Рудницький А. Про музику і музик / Наукове Товариство ім. Т. Шевченка. Бібліотека Українознавства Ч. 39. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1980. 336 с.

8. Рудницький А. Українська народна пісня і її обрібка. *Рудницький А. Про музику і музик* / Наукове Товариство ім. Т. Шевченка. Бібліотека Українознавства Ч. 39. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1980. С. 40–45.

9. Сюта Б. Доля розчакнута навпіл. *Культура і життя*. 1991. 13 травня.

REFERENCES

1. Barvinskyi, V. (1934). V oboroni dobroho imeni nashoi muzychnoi tradytsii [In defense of the good name of our musical tradition]. *New time*. March 21. [in Ukrainian].
2. Vytvytskyi, V. (1980). Antin Rudnytskyi – muzychnyi krytyk i muzykoznavets [Antin Rudnytskyi – music critic and musicologist]. *Rudnytskyi A. About music and musician / Scientific Society named after T. Shevchenko. Library of Ukrainian Studies Part 39*. New York – Paris – Sydney – Toronto, 1980. 336 p. [in Ukrainian].
3. Zhytkevych, A. (2011). Yoho Velykyi i Bolisnyi Svit Muzyky [His Great and Painful World of Music]. *MIST-online*. February 23. Available at: www.meest-online.com; <http://uk.wikipedia.org>. (Accessed 11 May. 2022). [in Ukrainian].
4. Kuzyk, D. (1961). Antin Rudnytskyi: Zhyttia i tvorchist [Antin Rudnytskyi: Life and creativity]. *Ovid*. No. 2 (113). pp. 20–23. [in Ukrainian].
5. Problemy muzychnoi istoriografii: Statti ta retsenzii D. Hordynskoi-Karanovych, I. Kovaliva, Z. Lyska, I. Sonevytskoho z pryvodu poiavy knyzhky A. Rudnytskoho “Ukrainska muzyka” (1965). [Problems of musical historiography: Articles and reviews by D. Gordynska-Karanovych, I. Kovaliva, Z. Lyska, I. Sonevytskyi regarding the publication of A. Rudnytskyi’s book “Ukrainian Music”]. New York. 55 p. [in Ukrainian].

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ДО РОБОТИ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ЗАКАРПАТТЯ**

6. Rudnytskyi, A. (1963). *Ukrainska muzyka: Istorychno-krytychnyi ohliad* [Ukrainian music: Historical and critical review]. Munich: Dnieper Wave. 406 p. [in Ukrainian].

7. Rudnytskyi, A. (1980). *Pro muzyku i muzyk* [About music and musician] / Scientific Society named after T. Shevchenko. Library of Ukrainian Studies Part 39. New York – Paris – Sydney – Toronto, 1980. 336 p. [in Ukrainian].

8. Rudnytskyi, A. (1980). *Ukrainska narodnia pisnia i yii obribka* [Ukrainian folk song and its adaptation]. *Rudnytskyi A. About music and musician* / Scientific Society named after T. Shevchenko. Library of Ukrainian Studies Part 39. New York – Paris – Sydney – Toronto. pp. 40–45. [in Ukrainian].

9. Siuta, B. (1991). *Dolia rozchakhnuta navpil* [Fate split in half]. *Culture and life*. May 13. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.05.2022

УДК 37.013:378:37.011.3-051:316.7(477.87)(045)

DOI:

Тетяна Молнар, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівського державного університету

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕПЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ЗАКАРПАТТЯ**

У статті здійснено аналіз поліпарадигмального, системного, культурологічного, особистісно-діяльнісного і компетентнісного підходів, які лежать в основі концепції підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з учнями в міжкультурному просторі Закарпаття. З'ясовано, що реалізація означених підходів, які доповнюють один одного, сприяє збагаченню змісту професійної підготовки загальнонауковими, загальнопрофесійними та спеціальними знаннями, формуванню вмій і навичок використання цих знань у майбутній професійній діяльності, а відтак – готовності до роботи в міжкультурному просторі Закарпаття.

Ключові слова: підхід; парадигма; концепція; професійна підготовка; міжкультурний простір.

Лім. 9.

Tetiana Molnar, Ph. D. (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Theory and Methodics of Primary Education Department
Mukachevo State University

**THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASICS OF THE CONCEPT OF
FUTURE TEACHERS' TRAINING FOR WORK IN THE MULTICULTURAL SPACE OF
TRANSCARPATHTIA REGION**

The article has been devoted to the problem of training of future primary school teachers to work with students in the multicultural space of Transcarpathia region. Attention has been focused on the importance of modernizing the system of higher pedagogical education in accordance with national needs and European integration trends in order to improve the professional training of future teachers who are able to competently perform multifunctional pedagogical activities in an multicultural educational space.

The author has carried out an analysis of polyparadigmatic, systemic, cultural, personal-activity and competence approaches, which are the basis of the concept of future primary school teachers' training for professional activities in the multicultural space of Transcarpathia region. It has been found out that the concept of training of post graduate students of higher education to work with younger schoolchildren in the multicultural space of Transcarpathia region was built in the vector of a polyparadigmatic approach with the end-to-end dominance of humanistic constants, which makes it possible not only to use the valuable achievements of various paradigms and approaches, but also to harmoniously extrapolate the conclusions of philosophical, psychological and pedagogical sciences in the practice of professional training of future specialists.

We had concluded that the implementation of the specified approaches, which complement each other, had contributed to the enrichment of the content of professional training with general scientific, general professional and special knowledge, the formation of skills and abilities to use this knowledge in future professional activities, and thus – readiness to work in the multicultural space of Transcarpathia region.

Keywords: approach; paradigm concept; professional training; multicultural space; primary school teacher.

Постановка проблеми. До пріоритетних напрямів розвитку суспільства нового тисячоліття належить модернізація системи вищої педагогічної освіти відповідно до національних потреб і тенденцій євроінтеграції з метою удосконалення професійної підготовки